



Financira
Europska unija
NextGenerationEU



250

250 GODINA
NEPREKIDNOG DJELOVANJA
PRAVNOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

PARTICIPATIVNO BUDŽETIRANJE U GRADU ZAGREBU 2026.

**Rezultati istraživanja prvih javnih tribina o procesu participativnog
budžetiranja**

Analitičko izvješće

prof. dr. sc. Jasmina Džinić
i studentice Pravnog fakulteta u Zagrebu

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, 2026.

O istraživanju

Ovo istraživanje provedeno je tijekom održavanja prvih javnih tribina u okviru projekta participativnog budžetiranja *Daj prijedlog za bolji kvart!* u Gradu Zagrebu 2026. godine. Cilj istraživanja bio je ispitati iskustva građana i analizirati provedbu javnih tribina o participativnom budžetiranju kako bi se identificirale mogućnosti za daljnje unaprjeđenje tog procesa.

Istraživanje je obuhvatilo strukturirano promatranje javnih tribina i anketiranje njihovih sudionika, a provele su ga prof. dr. sc. Jasmina Džinić i studentice Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Sara Benić, Andreja Bojić, Ljiljana Čiček, Katarina Čubrić, Martina Dujmović, Dea Hrnić, Ivona Ilić, Lidija Jelić, Ivana Lošenc, Kristina Luheni i Sanja Maloča. Istraživanje je provedeno u okviru institucionalnog projekta *Transformacija lokalne i regionalne samouprave: decentralizacija, teritorijalni razvoj, urbana regeneracija i društvene promjene (TRANSFORM)*, financiranog sredstvima Europske unije - NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su stavovi i mišljenja autorica i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Ovaj dokument predstavlja rezultate prve faze istraživanja. Nastavak istraživanja planiran je tijekom sljedećih faza provedbe participativnog budžetiranja kako bi se dugoročno pratili razvoj procesa i iskustva građana.

Rezultati istraživanja i preporuke namijenjeni su predstavnicima Grada Zagreba, vijećima gradskih četvrti, organizacijama civilnog društva, istraživačima i svim dionicima uključenima u razvoj participativnog budžetiranja i drugih oblika participacije građana u odlučivanju u lokalnoj samoupravi.

Kako citirati ovaj dokument

Džinić, J., Benić, S., Bojić, A., Čiček, Lj., Čubrić, K., Dujmović, M., Hrnić, D., Ilić, I., Jelić, L., Lošenc, I., Luheni, K., & Maloča, S. (2026). *Participativno budžetiranje u Gradu Zagrebu 2026.: Rezultati istraživanja prvih javnih tribina o procesu participativnog budžetiranja. Analitičko izvješće*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Kontakt

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Trg Republike Hrvatske 14
10 000 Zagreb
prof. dr. sc. Jasmina Džinić
e-mail: jdzinic@pravo.unizg.hr

Sadržaj

Sažetak	1
1. Uvod	2
2. Metodologija	3
2.1. Cilj istraživanja	3
2.2. Istraživački dizajn	3
2.3. Prikupljanje podataka	3
2.4. Obrada podataka	4
2.5. Ograničenja istraživanja	5
3. Rezultati istraživanja	6
3.1. Rezultati promatranja javnih tribina	6
3.2. Rezultati anketnog istraživanja	24
4. Integrirana analiza rezultata istraživanja i preporuke za unaprijeđenje	38
4.1. Informiranost građana o tribinama i participativnom budžetiranju kao pretpostavka njihovog uključivanja u proces	38
4.2. Doprinos javnih tribina razumijevanju procesa participativnog budžetiranja i povjerenju građana	39
4.3. Potreba za dodatnom podrškom građanima u oblikovanju projektnih prijedloga	39
4.4. Kvaliteta moderiranja kao čimbenik uspješnosti javnih tribina	40
4.5. Izazovi uključivanja mladih u participativno budžetiranje	40
4.6. Potencijal participativnog budžetiranja za razvoj šire participativne kulture u lokalnoj samoupravi	41
5. Daljnji razvoj participativnog budžetiranja i participativne kulture	42

Sažetak

Grad Zagreb je u lipnju 2026. započeo treći ciklus participativnog budžetiranja *Daj prijedlog za bolji kvart!* U okviru institucionalnog projekta Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu provedeno je istraživanje prvih javnih tribina, čiji je cilj bio informirati građane o procesu participativnog budžetiranja te ih potaknuti na sudjelovanje u predlaganju projekata.

Cilj istraživanja bio je analizirati provedbu prvih javnih tribina, steći uvid u iskustva građana i obilježja javnih tribina te, na temelju prikupljenih podataka, formulirati preporuke za unaprjeđenje procesa participativnog budžetiranja u Gradu Zagrebu. Istraživanje se temeljilo na strukturiranom promatranju javnih tribina i anketnom istraživanju sudionika tribina. Promatranjem je obuhvaćeno 11 tribina, a na devet tribina anketirano je ukupno 85 sudionika.

Rezultati istraživanja pokazuju da građani još uvijek nisu dovoljno informirani o participativnom budžetiranju i mogućnostima uključivanja u odlučivanje o korištenju dijela proračunskih sredstava. Posebno je uočena slaba zastupljenost mlađih građana među sudionicima javnih tribina. Iako tribine učinkovito pridonose boljem razumijevanju procesa participativnog budžetiranja, djelovanja gradske i mjesne samouprave te mogućnosti sudjelovanja građana, istraživanje upućuje na potrebu pružanja dodatne podrške građanima u oblikovanju kvalitetnih projektnih prijedloga. Nadalje, kvaliteta moderiranja pokazala se jednim od ključnih čimbenika uspješnosti javnih tribina jer utječe na tijek rasprave, uključivanje sudionika i ostvarivanje ciljeva participativnog budžetiranja. Istodobno, istraživanje je pokazalo da građani javne tribine ne doživljavaju samo kao priliku za informiranje o participativnom budžetiranju, nego i kao prostor za otvoreni dijalog s predstavnicima Grada i mjesne samouprave te iskazuju interes za sudjelovanje i u drugim oblicima participacije u odlučivanju o pitanjima važnima za njihove gradske četvrti i Grad Zagreb.

Na temelju rezultata istraživanja preporučuje se unaprijediti informiranje građana o projektu participativnog budžetiranja, razvijati praktični dio javnih tribina, uspostaviti dodatne oblike podrške pri razvoju projektnih prijedloga, razvijati ciljane aktivnosti za uključivanje mladih, uvesti nove oblike sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim pitanjima te nastaviti razvoj participativnog budžetiranja kroz partnerstvo Grada, mjesne samouprave, organizacija civilnog društva i akademske zajednice.

1. Uvod

Sudjelovanje građana u oblikovanju javnih politika i donošenju odluka posljednjih je desetljeća postalo jedno od temeljnih obilježja suvremenog demokratskog upravljanja. Jedinice lokalne samouprave sve češće razvijaju različite oblike participacije kako bi građanima omogućile aktivniju ulogu u prepoznavanju lokalnih problema, oblikovanju razvojnih prioriteta i odlučivanju o korištenju javnih sredstava. Jedan od instrumenata uključivanja građana jest participativno budžetiranje koje građanima omogućuje da predlažu projekte od interesa za lokalnu zajednicu te sudjeluju u odabiru onih koji će se financirati iz lokalnog javnog proračuna.

Grad Zagreb pokrenuo je projekt participativnog budžetiranja *Daj prijedlog za bolji kvart! 2023.* godine s ciljem povećanja uključenosti građana u proces donošenja odluka, povećanja transparentnosti, identificiranja i rješavanja izazova u gradskim četvrtima, kao i poboljšanja kvalitete života građana. Javne tribine predstavljaju jedan od ključnih elemenata tog procesa jer građanima pružaju priliku da se upoznaju s pravilima participativnog budžetiranja, dobiju informacije potrebne za pripremu projektnih prijedloga, informacije o rezultatima evaluacije prijedloga projekata te naposljetku odabranim projektnim prijedlozima.

Kako je riječ o procesu koji se u Gradu Zagrebu još razvija, važno je sustavno pratiti njegovu provedbu, iskustva sudionika i učinke. Praćenje provedbe omogućuje prepoznavanje elemenata koji dobro funkcioniraju, ali i područja u kojima postoji prostor za daljnje unaprjeđenje. Posebno je važno razumjeti kako građani doživljavaju proces participativnog budžetiranja, što ih potiče na sudjelovanje, koje prepreke vide te na koji način javne tribine doprinose njihovoj informiranosti i spremnosti na uključivanje.

Istodobno, proces participativnog budžetiranja predstavlja vrijedan prostor za povezivanje znanstveno-istraživačkog rada, nastavnog procesa i lokalne samouprave. Uključivanjem studentica javne uprave u strukturirano promatranje tribina i prikupljanje podataka putem anketnog upitnika ostvareni su ciljevi angažiranog odnosno društveno korisnog učenja, pri čemu su studentice stekle neposredno iskustvo promatranja stvarnog procesa javnog upravljanja, dok su Gradu Zagrebu osigurani empirijski podaci koji mogu poslužiti kao podloga za daljnje unaprjeđenje procesa participativnog budžetiranja.

Ovo izvješće predstavlja rezultate prve faze istraživanja provedene tijekom prvih javnih tribina o procesu participativnog budžetiranja 2026. godine. Temelji se na analizi strukturiranog promatranja javnih tribina i anketnog istraživanja njihovih sudionika. Cilj dokumenta nije vrednovanje rada pojedinih gradskih četvrti ili organizatora participativnog budžetiranja, nego prepoznavanje obrazaca sudjelovanja građana, razumijevanje njihovih iskustava te formuliranje preporuka koje mogu doprinijeti daljnjem razvoju participativnog budžetiranja i drugih oblika građanske participacije u Gradu Zagrebu.

Rezultati ovog istraživanja mogu poslužiti kao temelj za kontinuirano praćenje procesa participativnog budžetiranja u Gradu Zagrebu. Budući da će tijekom listopada uslijediti predstavljanje prihvaćenih projektnih prijedloga, istraživanje se planira nastaviti kako bi se usporedila iskustva građana u različitim fazama procesa i pratili učinci participativnog budžetiranja tijekom cijelog ciklusa.

2. Metodologija

2.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je analizirati provedbu prvih javnih tribina o procesu participativnog budžetiranja *Daj prijedlog za bolji kvart!* u Gradu Zagrebu, identificirati načine sudjelovanja i iskustva građana te formulirati preporuke za unaprjeđenje procesa participativnog budžetiranja. Istraživanje nije bilo usmjereno na usporedbu provedbe javnih tribina u pojedinim gradskim četvrtima, nego na razumijevanje participativnog budžetiranja kao jedinstvenog procesa na razini Grada Zagreba.

2.2. Istraživački dizajn

Primijenjen je mješoviti istraživački pristup korištenjem kvantitativne i kvalitativne metode prikupljanja podataka. Takav pristup omogućio je sagledavanje procesa participativnog budžetiranja iz više perspektiva te usporedbu podataka prikupljenih različitim metodama.

Istraživanje se temeljilo na dvije međusobno povezane metode:

- strukturiranom promatranju javnih tribina i
- anketnom istraživanju sudionika tribina.

Kombiniranjem ovih metoda omogućena je triangulacija podataka odnosno usporedba opažanja istraživačkog tima s iskustvima i stavovima građana koji su sudjelovali na tribinama.

2.3. Prikupljanje podataka

Strukturirano promatranje

Promatranje je provedeno tijekom prvih javnih tribina organiziranih u gradskim četvrtima u svrhu informiranja građana o procesu participativnog budžetiranja u razdoblju od 15. lipnja do 2. srpnja 2026. godine.

Istraživački tim prisustvovao je javnim tribinama kao promatrač, bez uključivanja u raspravu ili utjecaja na njezin tijek. Za potrebe istraživanja unaprijed je izrađen standardizirani obrazac za promatranje kojim su bilježeni:

- broj i struktura sudionika tribine,
- sadržaj prezentiranih informacija,
- način moderiranja i komunikacija s građanima,
- pitanja i komentari građana,
- dinamika rasprave,
- opći dojam i zapažanja promatrača.

Od ukupno 17 gradskih četvrti Grada Zagreba, 13 je uključeno u ovogodišnji ciklus participativnog budžetiranja. Promatranjem je obuhvaćeno 11 javnih tribina, dok dvije dodatno

organizirane tribine (GČ Novi Zagreb – istok i GČ Novi Zagreb - zapad) nisu bile obuhvaćene istraživanjem jer su uvrštene u raspored održavanja tribina nakon završetka planiranja terenskog rada.

Anketno istraživanje

Po završetku javnih tribina građani su pozvani da dobrovoljno i anonimno ispune kratak upitnik. Anketiranje je provedeno uz prethodnu suglasnost Grada Zagreba, pri čemu su sudionici bili jasno informirani da istraživanje provodi Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a ne Grad Zagreb.

Upitnik je sadržavao pitanja o:

- osnovnim sociodemografskim obilježjima ispitanika,
- prethodnom iskustvu sudjelovanja u participativnom budžetiranju,
- izvorima informiranja o javnim tribinama,
- razlozima dolaska na tribinu,
- razumljivosti procesa participativnog budžetiranja,
- namjeri budućeg sudjelovanja,
- interesu za druge oblike participacije građana,
- procjeni mogućnosti za unaprjeđenje procesa,
- razlozima neuključivanja većeg broja građana u proces,
- temama o kojima bi željeli raspravljati i odlučivati u svojoj gradskoj četvrti.

Prikupljeni su odgovori na ukupno 85 anketnih upitnika u devet gradskih četvrti. Anketno istraživanje nije provedeno u četiri gradske četvrti jer u vrijeme održavanja tribine još nije bila pribavljena suglasnost Grada Zagreba za provedbu istraživanja (GČ Stenjevec), zbog opstrukcije događaja od strane dijela sudionika (GČ Trnje), odnosno zbog toga što su te gradske četvrti uvrštene u raspored održavanja tribina nakon završetka planiranja terenskog rada (GČ Novi Zagreb – istok i GČ Novi Zagreb – zapad).

2.4. Obrada podataka

Kvantitativni podaci analizirani su primjenom deskriptivne statistike.

Odgovori na otvorena pitanja analizirani su metodom tematskog kodiranja kako bi se identificirale najčešće teme i obrasci u iskustvima građana.

Generativni alat umjetne inteligencije ChatGPT Work (OpenAI) korišten je kao pomoć pri početnom grupiranju sadržajno srodnih odgovora, predlaganju tematskih kategorija, izračunu postotnih udjela te izradi grafičkih prikaza. Autorice su pregledale izvorne podatke, provjerile predložene kodove, kategorije i izračune i prema potrebi izmijenile analitičke i grafičke prikaze te su odgovorne za konačni prikaz i interpretaciju rezultata.

Nalazi promatranja i anketnog istraživanja potom su međusobno uspoređeni i interpretirani primjenom metode triangulacije podataka, čime je omogućeno cjelovitije razumijevanje rezultata.

2.5. Ograničenja istraživanja

Rezultate istraživanja potrebno je promatrati uz nekoliko metodoloških ograničenja.

Prvo, anketnim istraživanjem obuhvaćeni su građani koji su odlučili sudjelovati na javnim tribinama i dobrovoljno ispuniti upitnik. Stoga rezultati ne predstavljaju reprezentativan prikaz stavova svih stanovnika Grada Zagreba, nego isključivo iskustva sudionika tribina koji su ispunili upitnik.

Drugo, dvije dodatno organizirane javne tribine nisu bile obuhvaćene istraživanjem zbog njihovog naknadnog uvrštavanja u raspored održavanja tribina (GČ Novi Zagreb – istok i GČ Novi Zagreb – zapad). Anketno istraživanje iz gore navedenih razloga nije provedeno niti u dvije gradske četvrti u kojima je provedeno strukturirano promatranje javnih tribina (GČ Stenjevec i GČ Trnje).

Unatoč navedenim ograničenjima, kombinacija strukturiranog promatranja i anketnog istraživanja omogućila je dobivanje pouzdanog i sadržajno bogatog uvida u provedbu prvih javnih tribina o procesu participativnog budžetiranja te predstavlja vrijednu empirijsku osnovu za formuliranje preporuka iznesenih u ovom izvješću.

Slika 2.1. Opseg istraživanja



© NotebookLM

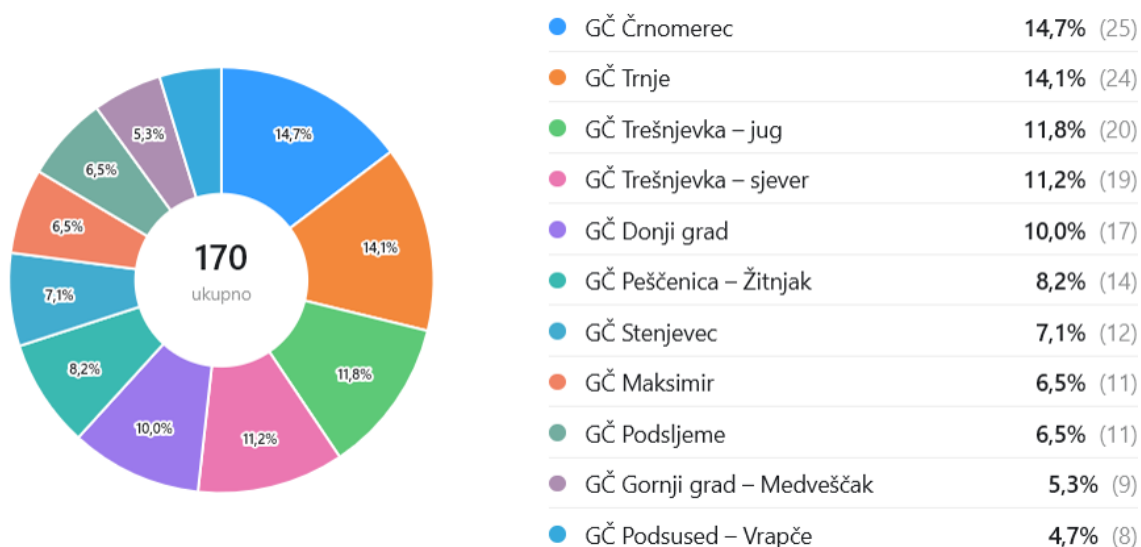
3. Rezultati istraživanja

3.1. Rezultati promatranja javnih tribina

Struktura sudionika

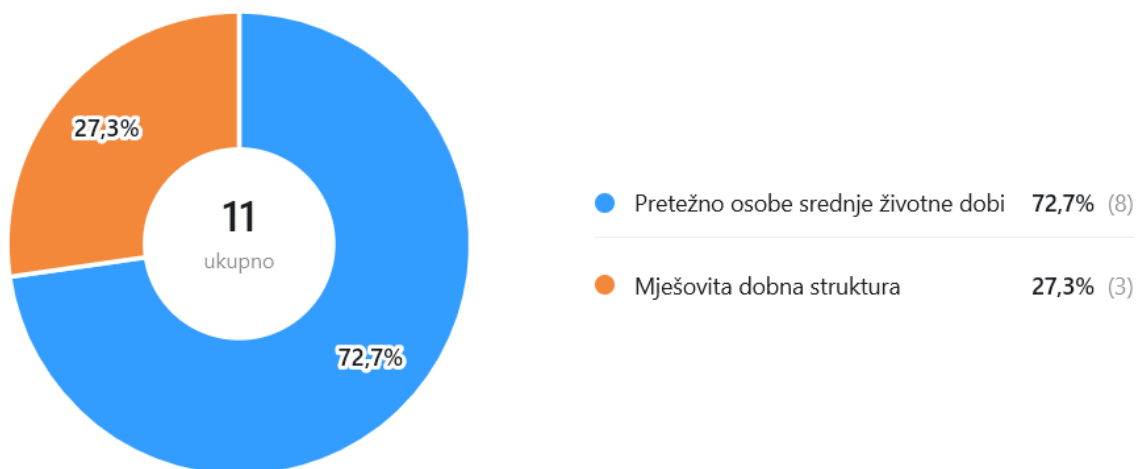
Na tribinama je ukupno sudjelovalo oko 170 sudionika (građana), u prosjeku 15 sudionika po tribini. Broj sudionika po tribini kretao se od osam do 25 sudionika (Grafikon 3.1.), pri čemu se broj sudionika na pojedinim tribinama ne može povezati s ciklusom participativnog budžetiranja u koji je pojedina gradska četvrt po prvi puta uključena. Na većini tribina sudionici su bili pretežno osobe srednje životne dobi, a na preostalim tribinama sudjelovali su građani mješovite dobne strukture (Grafikon 3.2.). U većini gradskih četvrti (63,6%) na tribinama je sudjelovalo podjednako muškaraca i žena, dok su tribine s pretežno ženama i pretežno muškarcima zastupljene s po 18,2% (Grafikon 3.3.).

Grafikon 3.1. Broj sudionika na tribinama po gradskim četvrtima



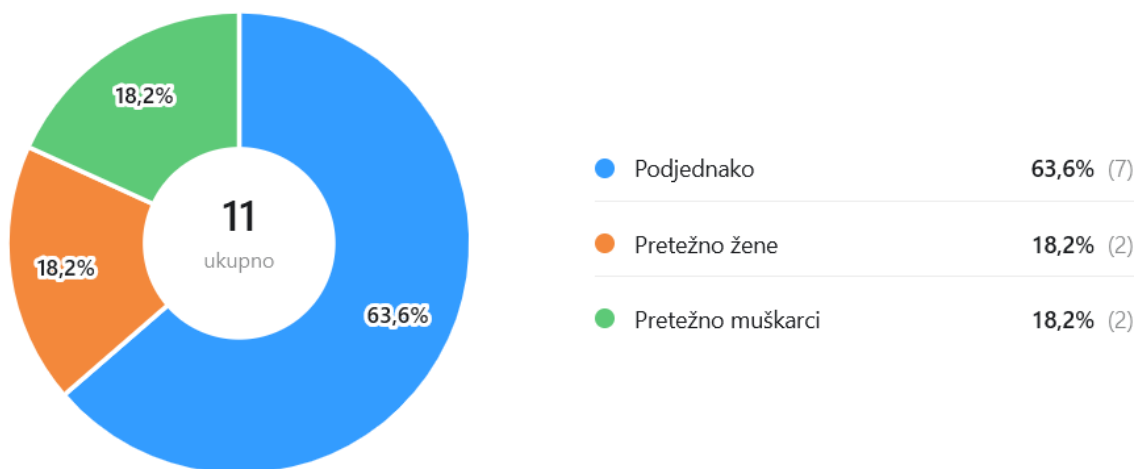
Izvor: autorice

Grafikon 3.2. Dobna struktura sudionika



Izvor: autorice

Grafikon 3.3. Spolna struktura sudionika



Izvor: autorice

Predstavljanje participativnog budžetiranja

Istraživački tim je tijekom tribina bilježio zapažanja koja su se odnosila na glavnu svrhu prvih javnih tribina, a to je predstavljanje projekta participativnog budžetiranja i informiranje građana o provedbi procesa participativnog budžetiranja. Posebna pozornost se usmjerila na to jesu li predstavljeni ciljevi participativnog budžetiranja, objašnjeni uvjeti i kriteriji za prijavu projekata, navedeni i objašnjeni rokovi i daljnji koraci procesa, prikazani primjeri projekata ili dobre prakse te dane informacije o načinu prijave projekata.

Prema opažanjima istraživačkog tima, ciljevi procesa predstavljeni su na svim tribinama, u većini slučajeva ukratko. Uvjeti i kriteriji za prijavu te rokovi i daljnji koraci detaljno su objašnjeni na 72,7% tribina. Primjeri projekata ili dobre prakse prikazani su na svim tribinama. Način prijave projekata u potpunosti je objašnjen u 63,6% slučajeva, a djelomično u 27,3% slučajeva. Na tribini u GČ Trnje informacije o uvjetima i kriterijima za prijavu projekata, rokovima i načinu prijave projekata nisu dane jer je zbog opstrukcije događaja od strane dijela sudionika došlo do prekida tribine. Stoga se predmetni nedostatak ne može pripisati propustima u organizaciji i provedbi tribine. (Tablica 3.1.).

Tablica 3.1. Predstavljanje procesa participativnog budžetiranja

Pitanje	Da	Djelomično/ukratko	Ne
Jesu li predstavljeni ciljevi participativnog budžetiranja?	18,2%	81,8%	0,0%
Jesu li objašnjeni uvjeti i kriteriji za prijavu projekata?	72,7%	18,2%	9,1%
Jesu li objašnjeni rokovi i daljnji koraci procesa?	72,7%	18,2%	9,1%
Jesu li prikazani primjeri projekata ili primjeri dobre prakse?	100,0%	0,0%	0,0%
Jesu li građanima dane informacije o načinu prijave projekata?	63,6%	27,3%	9,1%

Izvor: autorice

Komunikacijske prakse

U svrhu ocjene komunikacije između moderatorice i predstavnika gradske četvrti, s jedne strane, te građana, s druge, istraživački tim je bilježio zapažanja o jasnoći i razumljivosti izlaganja, poticanju građana na postavljanje pitanja i raspravu te davanju odgovora na postavljena pitanja. Rezultati prikazani u Tablici 3.2. obuhvaćaju samo zabilježene opcije odnosno izostavljene su opcije koje nisu zapažene niti na jednoj održanoj tribini, a bile su predviđene u obrascu za promatranje.

Izlaganja moderatorica i vijećnika gradskih četvrti u svim su slučajevima ocijenjena kao jasna, i to u 45,5% kao vrlo jasna, a u 54,5% slučajeva kao uglavnom jasna. Isto tako, jezik je bio dobro prilagođen građanima, u 81,8% u potpunosti, a u 18,2% uglavnom. Poticanje građana na postavljanje pitanja bilo je vrlo aktivno na 27,3% tribina, na isto toliko tribina građani su povremeno poticani da postave pitanja, dok je na 45,5% tribina poticanje na postavljanje pitanja bilo minimalno. Spremnost izlagača da odgovore na pitanja bila je vrlo visoka u 81,8% i visoka u 18,2% slučajeva. Konkretni odgovori pruženi su u svim slučajevima na 54,5% tribina, a u većini slučajeva na 45,5% tribina. Dovoljno vremena za pitanja i raspravu u potpunosti je osigurano na 54,5% tribina, uglavnom na 18,2% tribina, djelomično na 9,1% tribina, dok ga uglavnom nije bilo ili ga nije bilo na ukupno dvije tribine. Važno je naglasiti da se u potonjem slučaju radilo o tribini koja je prekinuta pa stoga građanima nije ostavljena mogućnost da postavljaju pitanja.

Tablica 3.2. Procjena kvalitete komunikacije i uključivanja građana na javnim tribinama

Pitanje	Odgovor	Broj	Udio
Kako biste ocijenili jasnoću izlaganja moderatorice/predstavnika gradske četvrti?	Vrlo jasna	5	45,5%
	Uglavnom jasna	6	54,5%
Jesu li korišteni razumljivi izrazi prilagođeni građanima?	U potpunosti	9	81,8%
	Uglavnom da	2	18,2%
Jesu li moderatorica/predstavnici gradske četvrti poticali građane na postavljanje pitanja?	Vrlo aktivno	3	27,3%
	Povremeno	3	27,3%
	Minimalno	5	45,5%
Kako biste ocijenili spremnost moderatorice/predstavnika gradske četvrti da odgovore na pitanja građana?	Vrlo visoka	9	81,8%
	Visoka	2	18,2%
Jesu li na postavljena pitanja pruženi konkretni odgovori?	U svim slučajevima	6	54,5%
	U većini slučajeva	5	45,5%
Jesu li građani imali dovoljno vremena za postavljanje pitanja i raspravu?	Da, u potpunosti	6	54,5%
	Uglavnom da	2	18,2%
	Djelomično	1	9,1%
	Uglavnom ne	1	9,1%
	Ne	1	9,1%

Izvor: autorice

Istraživački tim je tijekom tribina bilježio primjere dobre i loše komunikacijske prakse (Tablica 3.3.). Prilikom analize 11 zapisa dobre komunikacijske prakse, primijenjeno je višestruko kodiranje jer se u pojedinim zapisima pojavilo više komunikacijskih tema pa zbroj udjela prelazi 100%. Dvije sadržajno jednake izjave tretirane su kao zasebna opažanja jer se odnose na dvije tribine.

Najizraženiji obrazac dobre prakse jest komunikacijska otvorenost prema građanima, praćena konkretnim primjerima i objašnjenjima. Posebno vrijednom pokazala se kombinacija jasnog izlaganja praćenog vizualizacijama te mogućnosti neposrednog razgovora. Također, pitanja koja se nisu odnosila na proces participativnog budžetiranja nisu odbacivana, nego se građanima ponudio odgovarajući kontakt, termin ili drugi kanal za nastavak razgovora.

Tablica 3.3. Primjeri dobre komunikacijske prakse

Tema dobre komunikacijske prakse	Udio tribina	Primjeri
Otvorenost, aktivno slušanje i neposredan dijalog s građanima	63,6% (7 od 11)	Predsjednik gradske četvrti otvoreno je saslušao probleme građana; moderator i vijećnici bili su otvoreni za komentare; vijećnik je razgovarao s građankom prije i nakon tribine.
Konkretni primjeri i detaljna objašnjenja	54,5% (6 od 11)	Prikazani su primjeri prihvatljivih i već realiziranih projekata; moderator i predstavnici davali su brojne primjere i objašnjenja; pojašnjena je uloga mjesne samouprave i plan komunalnih aktivnosti.
Poticanje građana na sudjelovanje, predlaganje i postavljanje pitanja	45,5% (5 od 11)	Građane se ohrabrivalo na prijavljivanje projekata; primjerima se poticala kreativnost; sudionike se poticalo na postavljanje pitanja i komentiranje.
Jasna, jednostavna i razumljiva komunikacija	45,5% (5 od 11)	Predstavnica gradske četvrti detaljno je, jednostavno i jasno govorila o mjesnoj samoupravi; objašnjeni su način prijave, vlasništvo lokacije i financijski okvir; vizualni primjeri olakšali su razumijevanje procesa.
Upućivanje građana na odgovarajuće institucije, kontakte i izvore informacija	36,4% (4 od 11)	Građanki su navedeni točan termin i mjesto sjednice mjesnog odbora; ponuđeni su potrebni kontakti; građani su upućeni na službene mrežne stranice i mogućnost obraćanja mjesnom odboru izvan projekta.
Konstruktivno upravljanje temama koje nisu predmet tribine	27,3% (3 od 11)	Vijećnik je kratko odgovorio nezadovoljnom građaninu i ponudio nastavak razgovora nakon tribine; rasprava o drugom problemu preusmjerena je na sjednicu mjesnog odbora.
Usklađenost izlagača te uporaba vizualnih i digitalnih sadržaja	27,3% (3 od 11)	Moderatorica je na platnu prikazivala sadržaje s mrežnih stranica Grada prateći izlaganje predstavnice gradske četvrti; korišteni su vizuali prihvatljivih projekata; predstavljeni su službeni digitalni izvori.

Izvor: autorice

Istraživački tim je naveo devet primjera komunikacijskih problema koji su se pojavili tijekom održavanja tribina. Udio je izračunat u odnosu na svih 11 tribina, s time da na dvije tribine nije izdvojen primjer loše komunikacijske prakse. Primijenjeno je višestruko kodiranje pa zbroj udjela prelazi 100%.

Najizraženiji problem odnosi se na moderiranje i to posebno na održavanje fokusa na temi tribine, upravljanje vremenom, profesionalnost, smirivanje napete rasprave i osiguravanje ravnopravnog prostora svim sudionicima (Tablica 3.4.).

Tablica 3.4. Primjeri komunikacijskih problema na tribinama

Tema loše komunikacijske prakse	Udio tribina	Primjeri
Otežano moderiranje i upravljanje raspravom	27,3% (3 od 11)	Građani su se nadglasavali; vijećnica nije uspjela utjecati na ton rasprave; moderatori nisu zaustavili stranačke komentare koji nisu bili predmet rasprave.
Ograničeno uključivanje građana i nejednake mogućnosti sudjelovanja	27,3% (3 od 11)	Građanima nije ostavljeno dovoljno vremena za dijeljenje mišljenja i postavljanje pitanja; pojedini sudionici dominirali su raspravom; dio predviđen za pitanja bio je prekratak, a ostatak tribine protekao je bez uključivanja građana.
Neprimjeren ton i nedovoljno profesionalno odgovaranje	27,3% (3 od 11)	Moderatorica nije bila pretjerano voljna odgovarati na pitanja; predstavnici gradske četvrti su mogli odgovarati strpljivije i profesionalnije; izostala je odgovarajuća reakcija na napetu atmosferu i omalovažavanje značajnosti projekata.
Nedovoljna usmjerenost rasprave na temu tribine	27,3% (3 od 11)	Rasprava se nije pravodobno vratila na temu tribine; dopuštena je dulja rasprava o privatnom problemu koji nije bio povezan s participativnim budžetiranjem; raspravljalo se o vrijednosti pojedinih zahvata umjesto da se prostor omogući drugim građanima.
Nejasno i nedosljedno prezentiranje informacija	18,2% (2 od 11)	Izlaganje je prelazilo između mjesne samouprave i participativnog budžetiranja bez jasne strukture; ostalo je nejasno odnosi li se iznos od dva milijuna eura ili 120 tisuća eura na predmetni projekt.
Nedovoljna priprema i koordinacija izlagača	9,1% (1 od 11)	Predstavnici gradske četvrti i moderatorica nisu se unaprijed dogovorili o podjeli sadržaja, zbog čega je izlaganje djelovalo nestrukturirano, a vijećnik nepripremljeno.

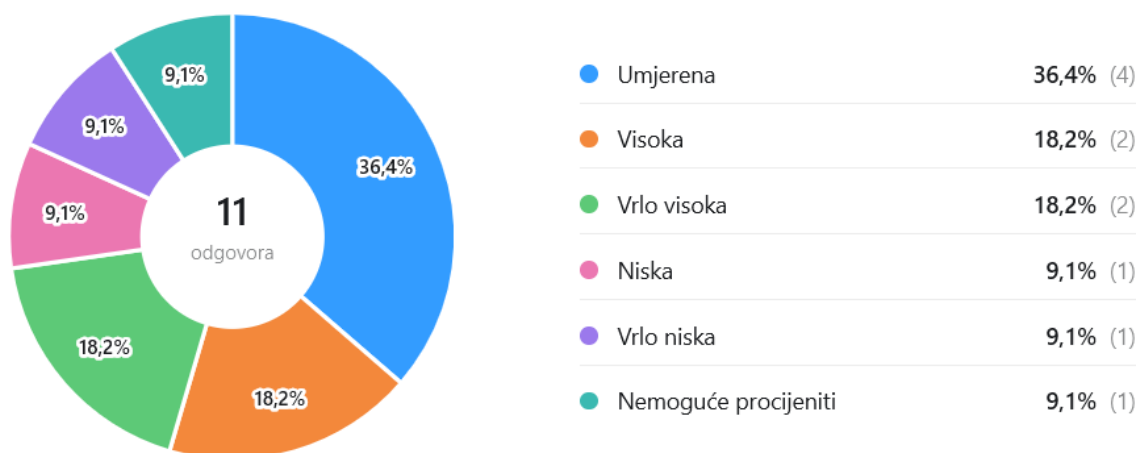
Izvor: autorice

Sadržaj rasprave i doprinosi građana

Procijenjeni broj aktivnih sudionika u raspravi jest 72 sudionika odnosno 42,35% od ukupnog broja građana koji su prisustvovali tribinama. U prosjeku je u raspravi aktivno sudjelovalo sedam sudionika po tribini. Pritom je postavljeno oko 123 pitanja, s time da je za tribinu u GČ Trnje bilo nemoguće procijeniti broj postavljenih pitanja zbog opstrukcije i prekida tribine.

Razina angažiranosti građana je u najvećem broju slučajeva (36,4%) ocijenjena kao umjerena, dok su građani na po dvije tribine bili angažirani na vrlo visokoj i visokoj razini (Grafikon 3.4.). Na tribini održanoj u GČ Trnje razinu angažiranosti nije bilo moguće procijeniti jer građani nisu dobili priliku postaviti pitanja i uključiti se u raspravu.

Grafikon 3.4. Percepcija razine angažiranosti građana na tribinama



Izvor: autorice

Tijekom tribine istraživački tim je bilježio najčešća pitanja i komentare građana. Njihova analiza je objedinjena zato što se često odnose na iste sadržajne probleme. Udio pokazuje na koliko se tribina pojedina tema pojavila, neovisno o broju pitanja ili komentara unutar iste tribine. Primijenjeno je višestruko kodiranje pa zbroj udjela prelazi 100%.

Pitanja i komentari građana su se u najvećem broju slučajeva odnosili na postupak odabira projekata koji će se financirati u okviru participativnog budžetiranja, lokalne teme koje nisu neposredno povezane s participativnim budžetiranjem te financiranje odabranih projekata (Tablica 3.5.).

Tablica 3.5. Najčešća pitanja i komentari građana

Tema	Udio tribina	Primjeri pitanja	Primjeri komentara
Odabir, vrednovanje, provedba i transparentnost projekata	81,8% (9 od 11)	Tko odlučuje koji će projekt biti realiziran? Kako se glasa i prikupljaju bodovi? Tko prati svrsishodnost projekta? Zašto je određen projekt prošao? Gdje se mogu vidjeti rezultati glasanja?	Traži se uključivanje stručnjaka u procjenu održivosti i svrsishodnosti; izražene su sumnje u prethodne rezultate; pohvaljeno je objektivno razmatranje prijedloga; kritiziran je odabir pojedinih ranijih projekata.
Nadležnosti, odgovornost institucija i dostupnost kontakata	72,7% (8 od 11)	Kome se obratiti zbog problema u kvartu? Tko su predstavnici mjesnih odbora? Zašto nema predstavnika nadležnih tijela? Zašto se redovni gradski poslovi prijavljuju kroz participativno budžetiranje?	Kritiziran je rad mjesnih odbora i gradskih predstavnika; građani navode da na ranije upite nisu dobili odgovor; istaknuto je da su neki zahvati već u nadležnosti škole, Zrinjevca ili gradskih službi.
Konkretni prometni, komunalni, okolišni i sigurnosni problemi	63,6% (7 od 11)	Mogu li se financirati stupići, uspornici, prometni znakovi, biciklističke staze ili javna rasvjeta? Kako riješiti problem Sveučilišne aleje, divljeg parkiranja i neodvoza smeća?	Prometna infrastruktura navedena je kao jedan od najvećih problema; traže se zebre, uspornici, znakovi, policijske patrole i sigurniji pješački putovi; upozorava se na buku, onečišćenje i utjecaj projekata na zdravlje.
Financijski okvir, cijene i opravdanost trošenja javnih sredstava	54,5% (6 od 11)	Kako procijeniti koliko će projekt koštati? Zašto projekti toliko koštaju? Što se događa s neiskorištenim sredstvima? Zašto druge četvrti imaju veći budžet?	Pojedine cijene procijenjene su kao nerealne; traži se prikaz cijena radova u prezentacijama; dio građana smatra da bi se istim sredstvima moglo realizirati više projekata ili ih usmjeriti u redovni gradski proračun.
Informiranje, promocija, uključivanje građana i povjerenje	54,5% (6 od 11)	Kako osigurati veću uključenost građana? Kako popularizirati participativno budžetiranje? Zašto je medijska vidljivost slaba?	Predlažu se plakati na frekventnim mjestima, oglasne ploče, oglašavanje putem radija i veća prisutnost u medijima; tribine ne bi trebalo održavati petkom; uključivanje većeg broja građana povezuje se s većim povjerenjem u vijećnike.
Prihvatljivost projekata i granice participativnog budžetiranja	45,5% (5 od 11)	Što može, a što ne može biti projekt? Može li se prijaviti uređenje javne ustanove, javna rasvjeta ili prometni zahvat? Zašto prolaze projekti koji su već u nečijoj nadležnosti?	Dio građana smatra da participativno budžetiranje ne rješava najvažnije probleme; komentari često uključuju potrebe koje nisu prihvatljive u okviru programa; problematično je

Tema	Udio tribina	Primjeri pitanja	Primjeri komentara
			razlikovanje projekata participativnog budžetiranja od redovnih poslova Grada.
Postupak prijave i dostupnost podataka	36,4% (4 od 11)	Kako izgleda prijava projekta? Koliko projekata može prijaviti jedna osoba? Gdje se nalaze podaci o postojećim projektima?	Građanima su potrebni jasniji primjeri, informacije o ranijim projektima i podaci koji bi im pomogli realnije oblikovati prijedloge.

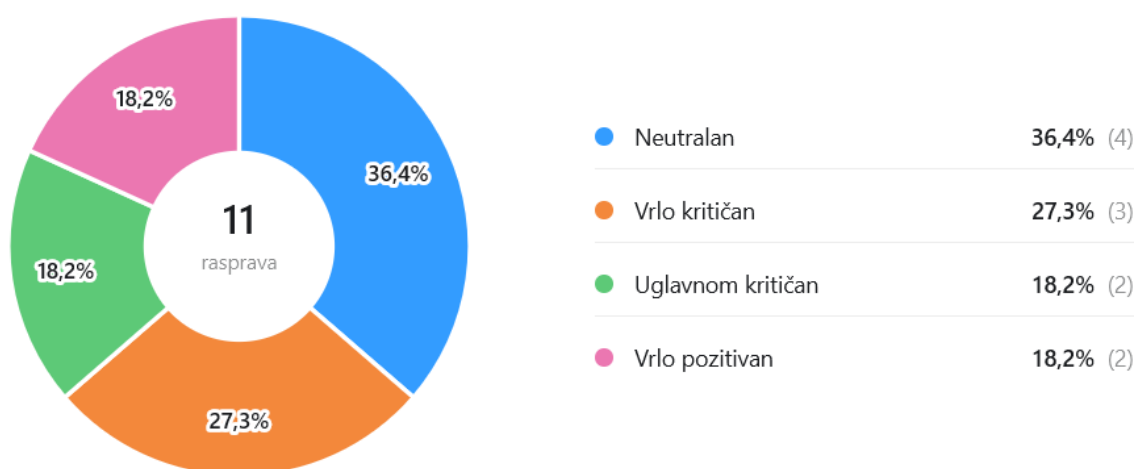
Izvor: autorice

Povjerenje i odnos između građana i organizatora

U svrhu procjene značajki odnosa između građana i organizatora tribina, na tribinama su zabilježeni ton rasprave, percepcija odnosa predstavnika gradskih četvrti prema građanima, percepcija razine povjerenja između građana i predstavnika gradskih četvrti te eventualne naznake nezadovoljstva građana.

Većinu tribina (36,4%) obilježio je neutralan ton rasprave. Međutim, ton rasprave je na 27,3% tribina bio vrlo kritičan, a na 18,2% tribina uglavnom kritičan. Vrlo pozitivan ton zabilježen je na 18,2% tribina (Grafikon 3.5.).

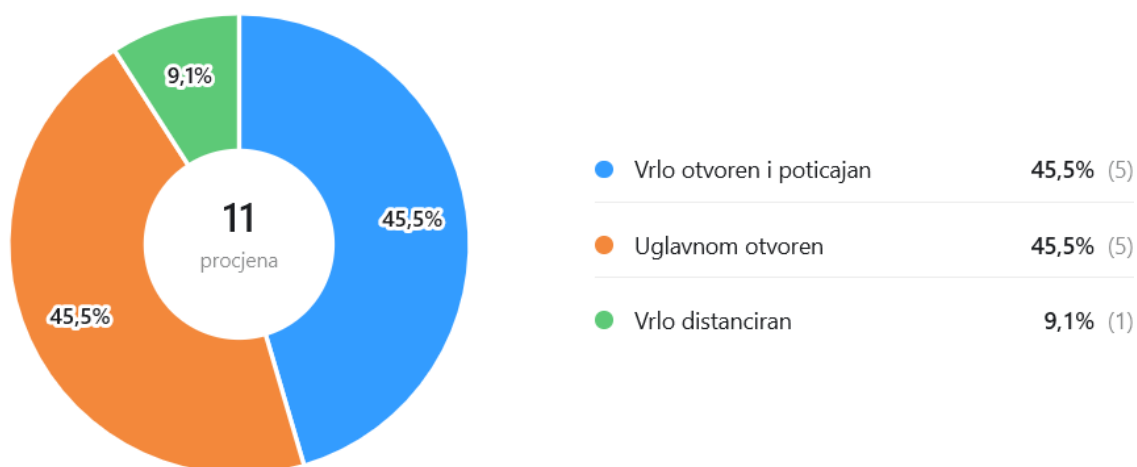
Grafikon 3.5. Percepcija tona rasprave na tribinama



Izvor: autorice

Odnos predstavnika gradskih četvrti prema građanima percipiran je kao otvoren u 90,9% slučajeva: vrlo otvoren i poticajan na 45,5%, a uglavnom otvoren na 45,5% tribina. Vrlo distanciran odnos zabilježen je u jednom slučaju (Grafikon 3.6.).

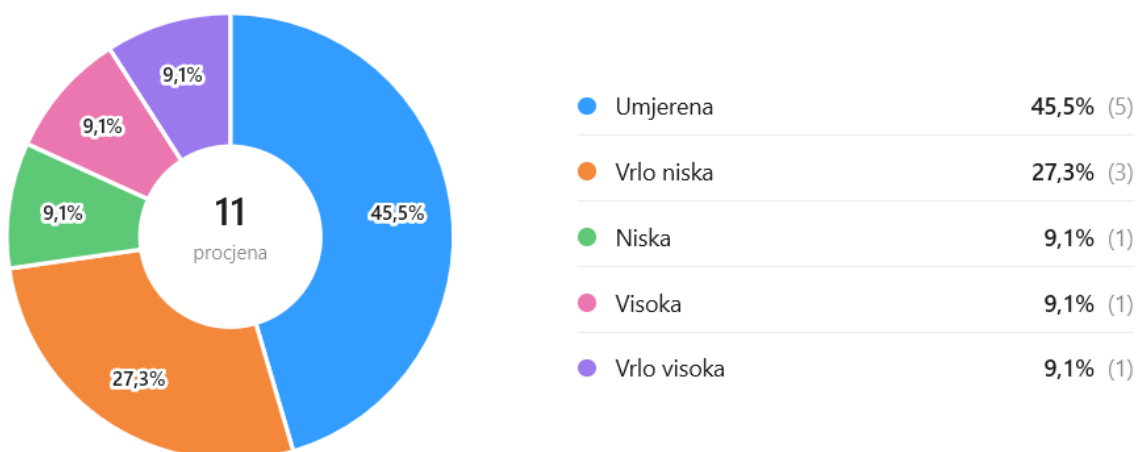
Grafikon 3.6. Percepcija odnosa predstavnika gradskih četvrti prema građanima



Izvor: autorice

Razina povjerenja između građana i predstavnika gradskih četvrti u najvećem broju slučajeva (45,5%) percipirana je kao umjerena. Nisko ili vrlo nisko povjerenje zabilježeno je u ukupno 36,4%, dok je visoko ili vrlo visoko povjerenje zabilježeno u 18,2% slučajeva (Grafikon 3.7.).

Grafikon 3.7. Percepcija razine povjerenja između građana i predstavnika gradskih četvrti



Izvor: autorice

Istraživački tim je bilježio i obrazloženja percepcije razine povjerenja između građana i predstavnika gradskih četvrti. Analizirano je 11 obrazloženja, po jedno za svaku tribinu. Primijenjeno je višestruko kodiranje jer pojedino obrazloženje može sadržavati više pokazatelja povjerenja ili nepovjerenja, pa zbroj udjela prelazi 100% (Tablica 3.6.).

Tematska analiza pokazuje da razina povjerenja nije određena samo ponašanjem predstavnika gradskih četvrti tijekom održavanja javnih tribina, nego su građani pokazivali (ne)povjerenje i na temelju prethodnih iskustava i odnosa s gradskom vlašću. Pozitivna i otvorena atmosfera pridonosila je povjerenju, ali ga nije uvijek mogla nadjačati kada su postojala ranija negativna iskustva ili sumnje u trošenje javnih sredstava. Povjerenje je u određenim slučajevima bilo neujednačeno jer pojedinačni vrlo kritični sudionici nisu nužno predstavljali stav svih prisutnih.

Na dijelu tribina građani nisu ulazili u raspravu pa se nije moglo procijeniti njihove stavove i povjerenje prema predstavnicima gradske četvrti i procesu participativnog budžetiranja općenito.

Tablica 3.6. Razina povjerenja

Tema	Udio tribina	Primjeri obrazloženja
Prethodna iskustva i neispunjena očekivanja	45,5% (5 od 11)	Nepovjerenje se povezuje s iskustvima iz vremena prethodne vlasti; građani uspoređuju sadašnje i prijašnje projekte; kritiziraju cijene ranije provedenih projekata; nezadovoljni su jer raniji prijedlozi nisu realizirani.
Transparentnost, trošenje sredstava i dostupnost podataka	45,5% (5 od 11)	Građani traže podatke o ranije provedenim projektima; sumnjaju u cijene projekata i trošenje javnih sredstava; zanima ih postupak procjene prihvatljivosti prijedloga; snimanje tribine obrazloženo je potrebom da javnost vidi tijek događaja.
Otvorenost predstavnika i pozitivna kvaliteta interakcije	36,4% (4 od 11)	Ponašanje i pitanja građana nisu ukazivali na nepovjerenje; razina povjerenja činila se visokom; članovi gradske četvrti bili su susretljivi; moderator i vijećnici bili su otvoreni za razgovor, a atmosfera izrazito pozitivna.
Sumnja u učinkovitost, utjecaj i odgovornost institucija	36,4% (4 od 11)	Kritike su upućene učinkovitosti predsjednika gradske četvrti; članovi gradske četvrti navode da nemaju utjecaj na konačne odluke; kritizirani su kapitalni projekti izvan participativnog budžetiranja; građani nisu zadovoljni zalaganjem mjesnog odbora.
Sudjelovanje i rasprava kao pokazatelji povjerenja	36,4% (4 od 11)	Aktivno postavljanje pitanja i komentiranje tumačeno je kao pozitivan pokazatelj; izostanak komentara i potpitanja otežao je procjenu; interes za dodatne informacije nije ukazivao na nepovjerenje; slabo sudjelovanje nije nužno značilo nezainteresiranost.
Neujednačeno povjerenje unutar iste tribine	18,2% (2 od 11)	Opća procjena povjerenja bila je visoka, ali je jedan građanin izražavao nepovjerenje; uz velik broj prisutnih jedan je sudionik snažno kritizirao vijeće gradske četvrti i gradsku upravu te ometao tribinu.
Nedovoljno pokazatelja za pouzdanu procjenu	18,2% (2 od 11)	Nije bilo jasne reakcije sudionika ni aktivnog sudjelovanja; nije bilo prave rasprave, a građani nisu komentirali odgovore niti postavljali potpitanja.

Izvor: autorice

Nezadovoljstvo građana zabilježeno je u 72,7% opažanja, pri čemu je ono bilo često u 36,4%, a povremeno također u 36,4% slučajeva. Na 27,3% tribina nezadovoljstvo nije zabilježeno (Grafikon 3.8.).

Grafikon 3.8. Izražavanje nezadovoljstva građana



Izvor: autorice

Istraživački tim je bilježio iskaze nezadovoljstva sudionika tribina na temelju čega je napravljena tematska analiza izraženih oblika nezadovoljstva (Tablica 3.7.). Udio je izračunat u odnosu na svih 11 tribina, s time da na dvije tribine nije izdvojen primjer iskazanog nezadovoljstva građana. Primijenjeno je višestruko kodiranje pa zbroj udjela prelazi 100%.

Analiza pokazuje da se nezadovoljstvo nije odnosilo na sam tijek tribine, nego na šira iskustva građana iz prethodnih ciklusa participativnog budžetiranja u Gradu Zagrebu te druga negativna iskustva s gradskim institucijama. U odnosu na proces participativnog budžetiranja najviše se primjedbi odnosilo na nedostatak transparentnosti u odabiru, financiranju i provedbi projekata, dok šire nezadovoljstvo i nepovjerenje proizlazi iz percepcije nemogućnosti utjecaja građana na odluke i djelovanje gradskih institucija. Negativna iskustva koja dijelom sežu iz razdoblja prethodne vlasti snažno su oblikovala reakcije na aktualni proces.

Tablica 3.7. Nezadovoljstvo građana

Tema	Udio tribina	Primjeri obrazloženja
Nedostatak transparentnosti u odabiru, financiranju i provedbi projekata	54,5% (6 od 11)	Građani traže jasno objašnjenje troškova projektiranja i izgradnje; kritiziraju izbor projekata „preko veze”; sumnjaju u javne natječaje; propituju javnu nabavu i cijene usluga gradskih poduzeća; traže obrazloženje neprihvatanja prijedloga.
Nepovjerenje u institucije i izostanak odgovora ili stvarnog utjecaja	54,5% (6 od 11)	Primjedbe se godinama prenose Gradu bez vidljive reakcije; nepovjerenje proizlazi iz iskustava s prethodnom vlašću; kritiziraju se različite gradske vlasti; vijećnici navode da ne mogu utjecati na odluke podružnica Holdinga; građani smatraju da su dobili neistinite odgovore.
Neprihvaćeni i nerealizirani prijedlozi	27,3% (3 od 11)	Građanin želi zapis o prijedlozima koji nisu realizirani; prijedlog biciklističke staze nije prihvaćen, a građanka nije prihvatila dobiveno obrazloženje.
Konfliktna atmosfera i vidljivi emocionalni znakovi nezadovoljstva	27,3% (3 od 11)	Četvero građana napustilo je sastanak; raspravljalo se povišenim tonom uz vidnu uzrujanost; agresivno ponašanje jednog sudionika onemogućilo je normalan tijek tribine i postavljanje pitanja.
Nedovoljno oglašavanje i dostupnost informacija	9,1% (1 od 11)	Građanin već treću godinu upozorava na nedovoljno oglašavanje participativnog budžetiranja, dok predstavnici gradskih četvrti navode da primjedbe prosljeđuju Gradu bez vidljive reakcije.

Izvor: autorice

Ključna opažanja istraživačkog tima

Pored ranije navedenih obilježja tijeka javnih tribina, istraživački tim je zabilježio i vlastiti dojam o prednostima i slabostima tribina te najvažnija opažanja s promatranih tribina. Zabilježena opažanja analizirana su metodom tematske analize pri čemu analiza nije organizirana prema pojedinim pitanjima iz obrasca, nego prema temama koje su se pojavljivale kroz sva pitanja. Svrha takvog pristupa bila je izbjeći ponavljanje istih nalaza te ukazati na ključne rezultate opažanja istraživačkog tima. Iz istog razloga nije provedena kvantitativna analiza udjela tribina na kojima su se pojavile pojedine teme.

Analizom je utvrđeno pet dominantnih tema koje opisuju opažanja promatrača i obilježja provedbe javnih tribina:

1. Javne tribine učinkovito informiraju građane o procesu participativnog budžetiranja;
2. Najveće nejasnoće odnose se na prihvatljivost projektnih prijedloga i granice participativnog budžetiranja;
3. Građani javne tribine doživljavaju kao prostor šireg dijaloga o lokalnim problemima;
4. Kvaliteta moderiranja i komunikacije značajno utječe na tijek tribine;
5. Potrebno je unaprijediti informiranje građana o participativnom budžetiranju prije održavanja javnih tribina.

U Tablici 3.8. detaljno su navedeni opisi i obrazloženja opažanja po temama.

Tablica 3.8. Ključna opažanja istraživačkog tima

Tema	Opis i obrazloženje
1. Javne tribine učinkovito informiraju građane o procesu participativnog budžetiranja	Na većini tribina građanima su predstavljeni ciljevi participativnog budžetiranja, postupak prijave projekata, rokovi i osnovni kriteriji vrednovanja prijedloga. Promatrači su posebno isticali jasnoću izlaganja moderatorica, korištenje konkretnih primjera te spremnost moderatorica i predstavnika gradskih četvrti na odgovaranje na pitanja. Istodobno je uočeno da građanima dodatno koriste praktični primjeri i detaljnija pojašnjenja pojedinih faza procesa.
2. Najveće nejasnoće odnose se na prihvatljivost projektnih prijedloga i granice participativnog budžetiranja	Na gotovo svim tribinama pojavljuju se pitanja o tome koji se projekti mogu prijaviti, što predstavlja redovitu obvezu Grada, a što može biti predmet participativnog budžetiranja. Građani su često tražili dodatna pojašnjenja kriterija prihvatljivosti, financijskih ograničenja i razloga zbog kojih pojedini prijedlozi ne mogu biti prihvaćeni. Ova tema pokazuje da upravo praktična primjena pravila građanima predstavlja najveći izazov.
3. Građani javne tribine doživljavaju kao prostor šireg dijaloga o lokalnim problemima	Rasprave su često nadilazile temu participativnog budžetiranja i obuhvaćale pitanja komunalne infrastrukture, prometa, uređenja javnih površina i drugih lokalnih problema. Građani su tribine koristili kao priliku za neposredan razgovor s predstavnicima gradskih četvrti. Takva opažanja pokazuju da tribine imaju širu komunikacijsku funkciju, ali istodobno predstavljaju izazov

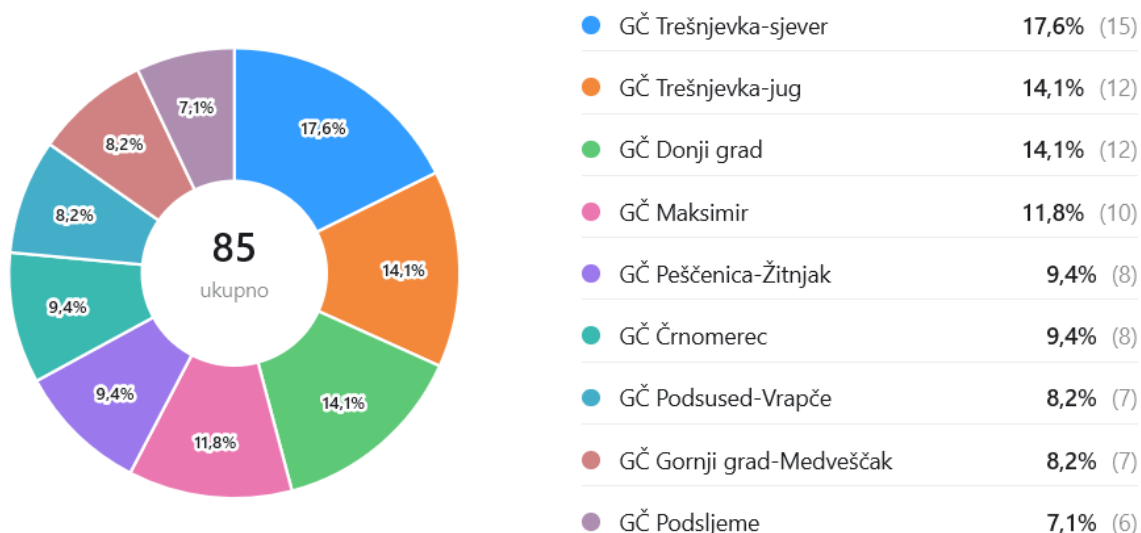
Tema	Opis i obrazloženje
	za održavanje fokusa rasprave na participativnom budžetiranju.
4. Kvaliteta moderiranja i komunikacije značajno utječe na tijek tribine	Uspješnost tribina u velikoj je mjeri ovisila o sposobnosti moderatorica da potiču sudjelovanje građana, odgovaraju na pitanja i usmjeravaju raspravu. Promatrači uglavnom pozitivno ocjenjuju otvorenost moderatorica i predstavnika gradskih četvrti, no na pojedinim tribinama zabilježene su situacije u kojima su pojedini sudionici dominirali raspravom ili je bilo otežano održavanje konstruktivnog dijaloga.
5. Potrebno je unaprijediti informiranje građana o participativnom budžetiranju prije održavanja javnih tribina	Istraživački tim je često povezivao broj sudionika s razinom prethodne informiranosti građana o participativnom budžetiranju i održavanju tribina. U više obrazaca navodi se da bi pravodobnije i intenzivnije informiranje moglo povećati odaziv građana te uključiti veći broj novih sudionika.

Izvor: autorice

3.2. Rezultati anketnog istraživanja

Anketni upitnik ispunilo je ukupno 85 sudionika prvih javnih tribina. Udio sudionika koji su ispunili upitnike po gradskim četvrtima prikazan je u Grafikonu 3.9. Najveći odaziv (17,6%) zabilježen je u GČ Trešnjevka – sjever.

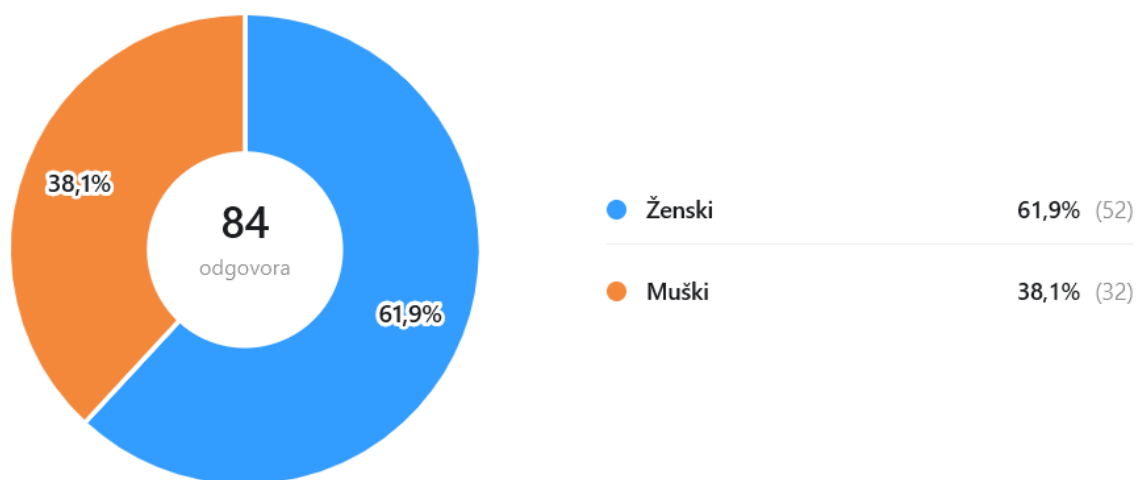
Grafikon 3.9. Broj anketiranih po gradskim četvrtima



Izvor: autorice

Na upitnik je odgovorilo 61,9% žena i 38,1% muškaraca (Grafikon 3.10.).

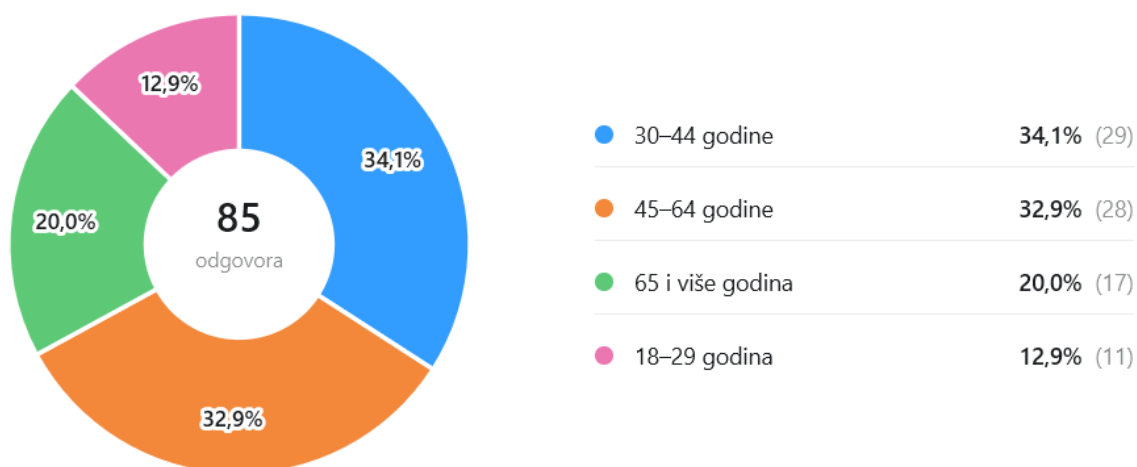
Grafikon 3.10. Broj anketiranih po spolu



Izvor: autorice

Od ukupno 85 ispitanika najzastupljenija je dobna skupina od 30 do 44 godine (34,1%), neposredno ispred skupine od 45 do 64 godine (32,9%). Najmanje zastupljena skupina su građani od 18 do 29 godina, što odgovara dobnoj strukturi građana koji su sudjelovali na tribinama (Grafikon 3.11.).

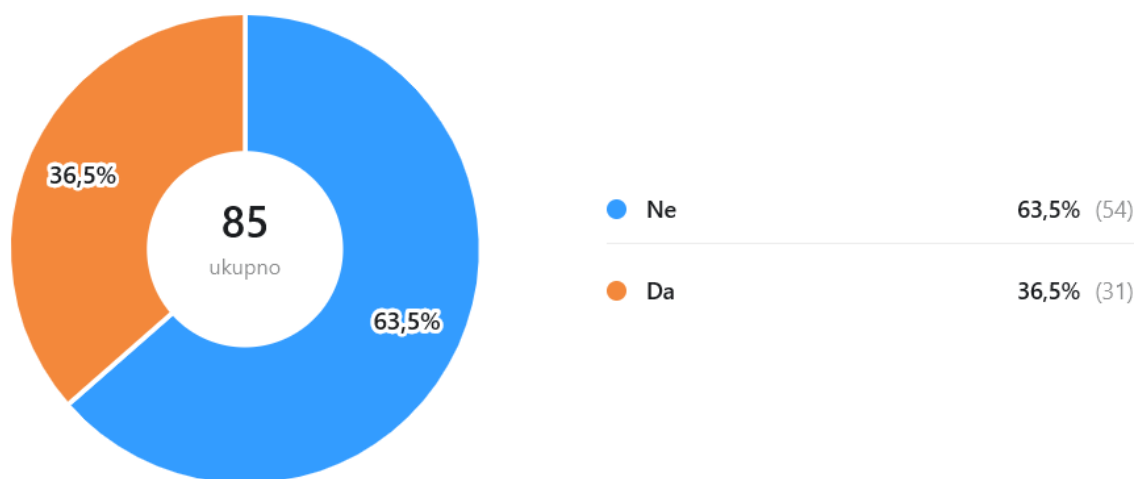
Grafikon 3.11. Broj ispitanika po dobi



Izvor: autorice

Rezultati anketnog istraživanja pokazuju da većina sudionika javnih tribina nije ranije sudjelovala u procesu participativnog budžetiranja. S obzirom da su u ovogodišnji ciklus participativnog budžetiranja uključene četiri nove gradske četvrti (GČ Stenjevec, GČ Podsljeme, GČ Novi Zagreb – istok i GČ Novi Zagreb – zapad), jedan dio građana nije ni imao priliku ranije sudjelovati u procesu u svojoj gradskoj četvrti. Osim toga, za očekivati je da će na prvim tribinama prisustvovati građani koji ranije nisu sudjelovali u procesu jer su te tribine posvećene upravo informiranju građana o projektu participativnog budžetiranja (Grafikon 3.12.).

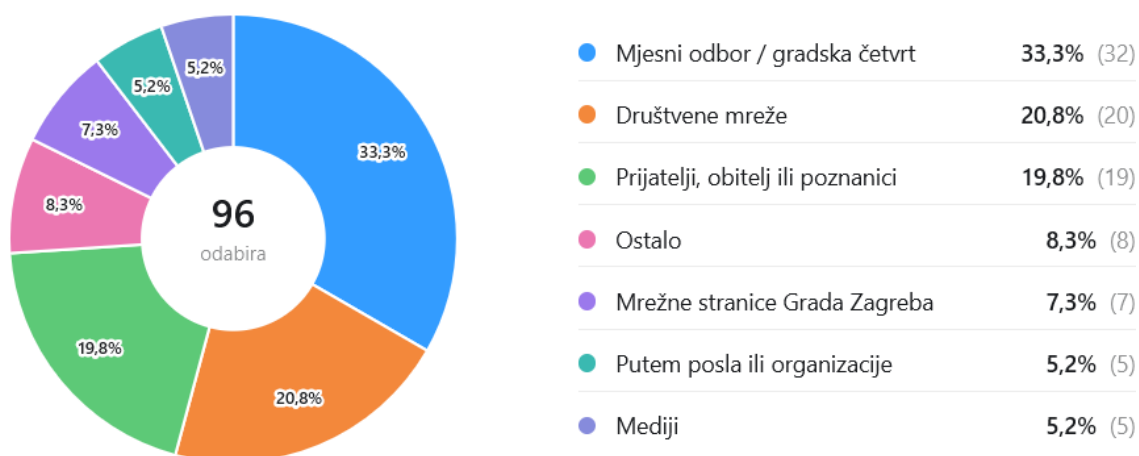
Grafikon 3.12. Prethodno iskustvo u participativnom budžetiranju



Izvor: autorice

Sudionike se pitalo kako su saznali za održavanje javnih tribina, pri čemu im je ostavljena mogućnost višestrukog odabira odgovora. Budući da su neki ispitanici naveli više izvora informiranja, 85 odgovora sadrži ukupno 96 odabira. Postoci na Grafikonu 3.13. predstavljaju udio u svim odabirima. Najzastupljeniji izvor informiranja su mjesni odbori i gradske četvrti, dok je najmanji broj sudionika informiran putem posla ili organizacije te medija.

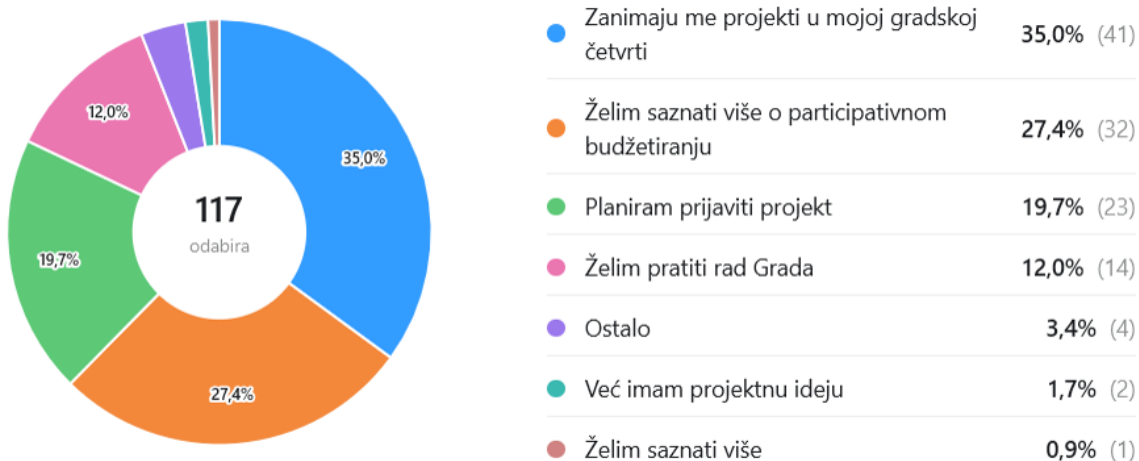
Grafikon 3.13. Izvori informiranja o javnim tribinama



Izvor: autorice

Kao glavni razlozi dolaska na tribinu (uz mogućnost višestrukog odabira) navedeni su zainteresiranost za projekte u gradskoj četvrti i informiranje o participativnom budžetiranju (Grafikon 3.14.).

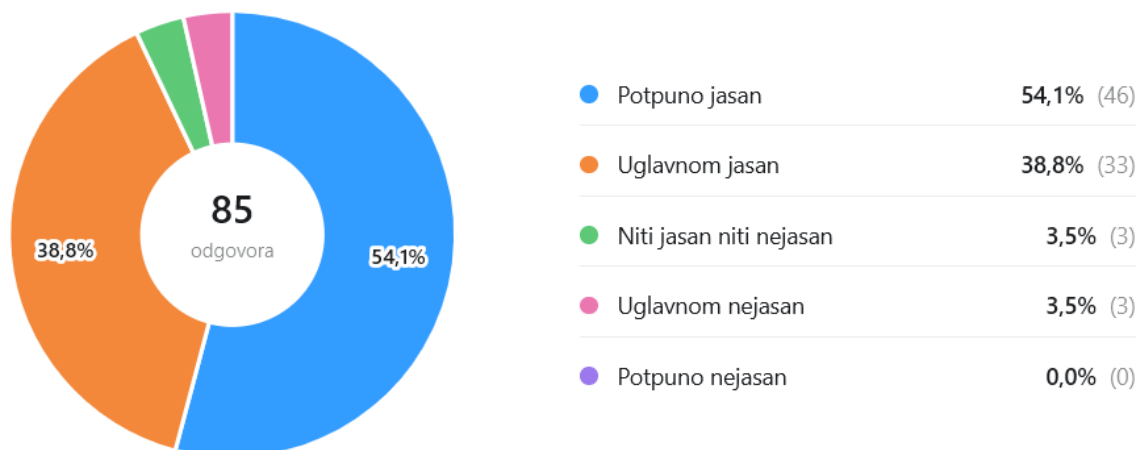
Grafikon 3.14. Razlozi dolaska na tribinu



Izvor: autorice

Sudionici su upitani da ocijene jasnoću procesa participativnog budžetiranja nakon održane tribine. Značajnoj većini sudionika (92,9%) proces participativnog budžetiranja je potpuno jasan ili uglavnom jasan (Grafikon 3.15.).

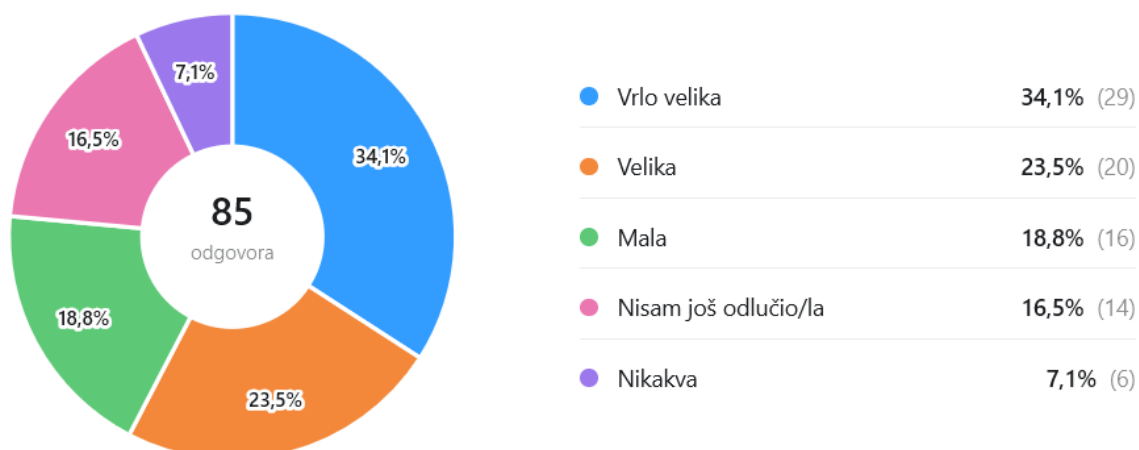
Grafikon 3.15. Jasnoća procesa participativnog budžetiranja



Izvor: autorice

Na upit o namjeri prijave projekta ili budućeg sudjelovanja u procesu participativnog budžetiranja ove godine, više od polovice ispitanika (57,6%) je odgovorilo da je vjerojatnost da će nastaviti sudjelovati u procesu vrlo velika ili velika (Grafikon 3.16.).

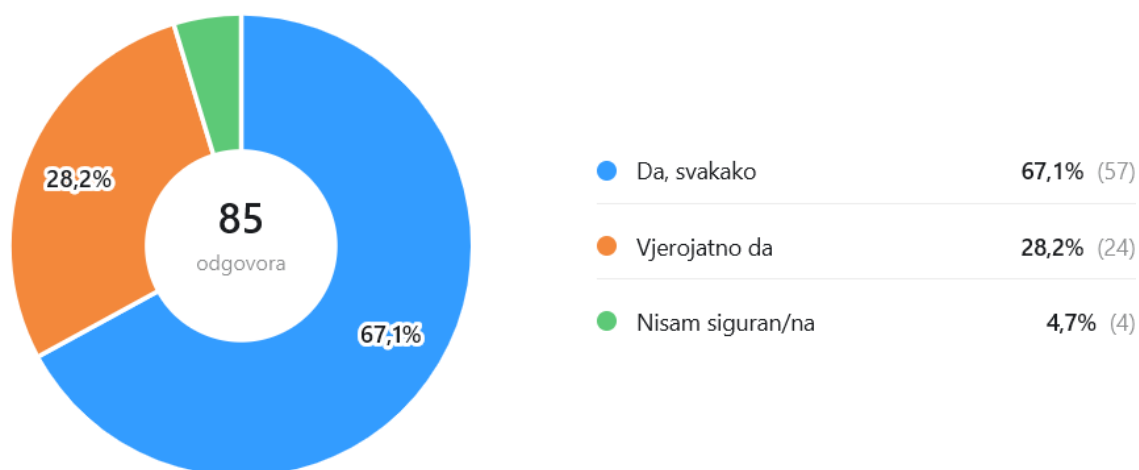
Grafikon 3.16. Namjera budućeg sudjelovanja



Izvor: autorice

Značajan dio ispitanika izrazio je zainteresiranost za druge oblike uključivanja u odlučivanje o pitanjima važnima za njihovu gradsku četvrt ili Grad Zagreb (Grafikon 3.17.). Od ukupno 85 ispitanika, 67,1% odgovorilo je da je svakako zainteresirano sudjelovati, a dodatnih 28,2% da bi se vjerojatno uključili u druge oblike sudjelovanja građana.

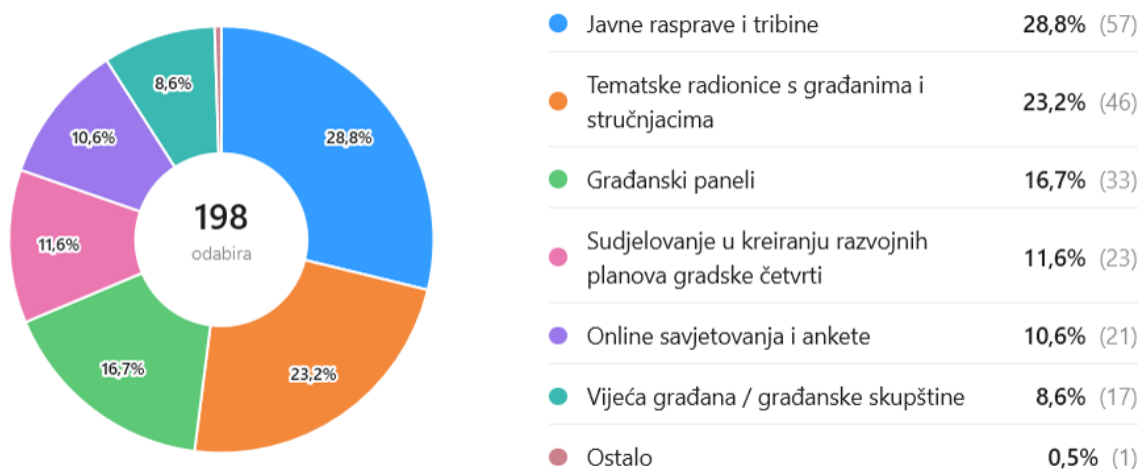
Grafikon 3.17. Interes za druge oblike sudjelovanja



Izvor: autorice

Pri tome su kao najzanimljivije oblike sudjelovanja (uz mogućnost višestrukog odabira) istaknuli javne rasprave i tribine (28,8%) te tematske radionice s građanima i stručnjacima (23,2%) (Grafikon 3.18.).

Grafikon 3.18. Drugi oblici sudjelovanja



Izvor: autorice

Ispitanicima su postavljena četiri otvorena pitanja svrha kojih je bila prikupiti informacije o percepciji korisnosti tribina, mogućnostima poboljšanja njihovog sadržaja ili organizacije, razlozima neuključivanja većeg broja građana u proces participativnog budžetiranja te temama o kojima bi željeli raspravljati i odlučivati u svojoj gradskoj četvrti.

Dobiveni odgovori kodirani su prema temama u okviru svakog postavljenog pitanja.

Na pitanje što je bilo najkorisnije na tribini dana su 73 odgovora. Budući da se pojedina izjava može podvesti pod više tema, kodiranje je višestruko pa zbroj postotaka prelazi 100%. Sudionicima su najkorisnija bila praktična objašnjenja procesa i konkretne upute za prijavu projekata. Zajedno se te dvije teme pojavljuju u više od polovice odgovora, uz djelomično preklapanje. Primjeri iz prakse također su važni jer sudionicima pomažu razumjeti što je prihvatljivo, što nije i kako se projekti provode (Tablica 3.9.).

Tablica 3.9. Najkorisniji aspekti prvih javnih tribina

Tema	Udio u odgovorima	Primjeri izjava
Razumijevanje procesa participativnog budžetiranja	27,4%	„pojašnjenje procesa prijave i odabira projekata”; „hodogram cijelog procesa”; „informacije o procesu odlučivanja”; „kako participativno budžetiranje funkcionira”; „objašnjenje faza procesa”
Prijava projekta, kriteriji, rokovi i ograničenja	26,0%	„koliko je iznos za prijavljivanje projekta”; „upute o postupku prijave”; „informacije o tipu projekata i rokovima”; „što se prihvaća, a što ne”; „razjašnjenje što se može prijaviti i kako”; „informacije o kriterijima prihvatljivih projekata”
Jasnoća, kvaliteta i korisnost prezentiranih informacija	16,4%	„predavanje slikovito i jasno”; „objašnjenja moderatorice”; „jasne informacije, konkretni odgovori na pitanja”; „sadržaj prezentacije i transparentnost”; „edukativna je”
Primjeri projekata i iskustva iz dosadašnje prakse	13,7%	„saznanja o prošlim akcijama”; „konkretni projekti za prošlo razdoblje”; „primjeri projekata koji su odbijeni i prihvaćeni”; „više primjera iz dosadašnje prakse”; „primjeri odobrenih i izglasanih projekata”
Sudjelovanje građana, dijalog i zajedništvo	11,0%	„pitanja građana”; „objašnjenja o učešću građana”; „informacije i zajedništvo”; „mogućnost sudjelovanja u planiranju aktivnosti”; „čuti građane”; „osjećaj da mogu izraziti svoju ideju”
Informacije o gradskoj četvrti i mjesnoj samoupravi	8,2%	„Geoportal, kako pogledati tko je vlasnik zemlje”; „predavanje o mjesnom odboru i gradskoj četvrti”; „primjeri plana komunalnih aktivnosti”; „informacije o funkcioniranju sustava mjesne samouprave”; „informacije o gradskoj četvrti”
Opća pozitivna ocjena cjelokupnog sadržaja	8,2%	„sve”; „sve je korisno”; „cjelovitost teme”
Nekorisnost, nezadovoljstvo ili kritički osvrt	6,8%	„nemam ništa posebno za izdvojiti”; „uopće nije koristila”; „ništa”; „grad želi da građani obavljaju posao grada”; „ljudi ne razumiju demokraciju, birokratski proces...”

Izvor: autorice

Ispitanici su na pitanje o prijedlozima za poboljšanje tribina dali 60 odgovora. Budući da pojedini odgovori obuhvaćaju više tema, primijenjeno je višestruko kodiranje pa zbroj postotaka prelazi 100%. Prema mišljenju ispitanika, glavni prostor za poboljšanje nije sama organizacija tribine, nego njezin doseg. Naime, najčešće se traže bolja promocija, ranije informiranje i komunikacija putem više kanala. Istodobno, gotovo trećina sudionika zadovoljna je postojećim formatom. Kao sadržajna poboljšanja izdvajaju se jednostavniji jezik, praktični primjeri i konkretan prikaz postupka prijave projekta (Tablica 3.10.).

Tablica 3.10. Prijedlozi za poboljšanje prvih javnih tribina

Tema	Udio u odgovorima	Primjeri izjava
Bolja promocija i pravodobno informiranje građana	31,7%	„Moglo bi se aktivnije promovirati tribinu”; „postaviti plakate po gradu”; „bolje informirati građane (na TV-u, radiju)”; „potrebna je bolja komunikacija s građanima”; „ranije najaviti”
Zadovoljstvo postojećom organizacijom i bez prijedloga za promjene	30,0%	„Sve je bilo ok”; „sve je jasno”; „Organizacija je u redu”; „Tribina je dobra i ne bi trebalo ništa dodavati”; „zadovoljna sam organizacijom i sadržajem”; „trenutno nemam prijedlog”
Prikladniji termin, trajanje i veći broj tribina	16,7%	„pomicanje datuma prije početka godišnjih odmora”; „u popodnevnim satima”; „van radnog vremena”; „organiziranje više tribina za istu četvrt”; „vremenski treba produžiti”; „više vremena za raspravu”
Jednostavnije, jasnije i sažetije izlaganje	15,0%	„objasniti jednostavnijim rečenicama”; „jasniji odgovori”; „skratiti na bitno”; „predavanje pojednostaviti”; „konciznije i kraće objašnjavanje”; „jasnije definirati što se može predlagati”
Više praktičnih informacija, primjera i uputa	15,0%	„Više tehničkih informacija i teorije”; „Više primjera, manje birokracije”; „više edukacije o pripremi projekta i izradi troškovnika”; „dati primjer prijave online”; „proći formular”; „više primjera neprihvatljivih projekata”
Kvalitetnije moderiranje, izlaganje i rasprava	11,7%	„više govornika”; „Stručnost izlagačice koja je na niskoj razini”; „Manje moraliziranja, više kvalitetnih odgovora”; „Bolje (oštrije) moderiranje”; „više vremena za raspravu”
Veća transparentnost projekata i proračuna	1,7%	„bolja preglednost projekata i transparentnost budžeta”; „nema evidencije o proračunu niti na što se najviše potrošilo”

Izvor: autorice

U okviru tematske analize slabog sudjelovanja građana u participativnom budžetiranju analizirano je 80 odgovora. Primijenjeno je višestruko kodiranje jer pojedini odgovori navode više razloga, pa zbroj postotaka prelazi 100%. Prema stajalištu ispitanika, glavni razlog slabog uključivanja građana je nedovoljna informiranost i slab doseg komunikacije o tom procesu. Drugi najčešći razlog je nezainteresiranost građana. Ispitanici smatraju da je potrebno intenzivirati oglašavanje te jasnije prikazati koje projekte građani mogu predložiti. Nadalje, ističe se i potreba građenja povjerenja kroz vidljive rezultate i transparentnu provedbu izglasanih projekata. (Tablica 3.11.)

Tablica 3.11. Razlozi slabog sudjelovanja građana

Tema	Udio u odgovorima	Primjeri izjava
Nedovoljna informiranost, vidljivost i komunikacija	66,3%	„Nisu čuli za njega”; „loša komunikacija i prijenos informacija prema građanima”; „Jer se nedovoljno oglašava”; „Nisu upoznati s tom mogućnosti”; „ne znaju za tribine”; „Loša reklama”; „doseg oglašavanja praktički je nikakav”
Nezainteresiranost, apatija i nedostatak motivacije	30,0%	„nezainteresiranost”; „indolentnost”; „nedostatak motivacije”; „neinformiranost, apatija, mentalitet – lakše je kritizirati”; „inertnost i opća nezainteresiranost”; „mali interes”
Nedovoljno razumijevanje, znanje i osposobljenost za sudjelovanje	13,8%	„Ne znaju što se može promijeniti”; „Građani nisu dovoljno osnaženi za predlaganje”; „ne razumiju kako funkcionira grad, demokracija i budžetiranje”; „uključivanje traži angažman i argumentirano zalaganje”; „ne znaju na koji način doprinijeti”
Nepovjerenje u proces i osjećaj da se ne može utjecati	11,3%	„ne vjeruju u transparentnost procesa”; „Nejasan i netransparentan proces”; „Ništa se ne može promijeniti”; „razočaranje”; „ne vjeruju da mogu iznijeti projekt”; „ne vjeruju da mogu imati utjecaja”
Društvene, životne i institucionalne prepreke	10,0%	„Stara populacija”; „mladi su otišli”; „životna borba”; „suma je simbolična”; „proces je tek na početku”; „tek dvije godine”; „ritam grada, otuđenost”

Izvor: autorice

U odnosu na teme o kojima bi željeli raspravljati i odlučivati u svojoj gradskoj četvrti ispitanici su dali 76 odgovora. Pri analizi je primijenjeno višestruko kodiranje jer mnogi odgovori obuhvaćaju nekoliko područja, pa zbroj postotaka prelazi 100%. Najzastupljenija područja interesa su promet i prometna infrastruktura te zelene površine i uređenje javnog prostora (Tablica 3.12.).

Tablica 3.12. Teme o kojima građani žele raspravljati i odlučivati

Tema	Udio u odgovorima	Primjeri izjava
Promet i prometna infrastruktura	46,1%	„prometni problemi”; „prometna infrastruktura”; „promet i parkiranje, biciklistička infrastruktura”; „korištenje pločnika – pješaci, biciklisti i romobili”; „javni prijevoz”; „održiva mobilnost”; „nogostupi”
Zelene površine i uređenje javnog prostora	40,8%	„uređivanje zelenila”; „uređivanje parkova i dječjih igrališta”; „uređenje zelenih površina”; „hortikulturalno uređenje”; „ozelenjavanje”; „uređenje javnih prostora i trgova”; „sadnja stabala”
Komunalna infrastruktura, čistoća i osnovne usluge	30,3%	„glomazni otpad”; „smeće – podzemni spremnici”; „problem odvoza smeća i održavanja infrastrukture”; „postavljanje javnih zdenaca”; „kanalizacija”; „komunalna infrastruktura”; „čistoća”
Društveni, kulturni, obrazovni i sadržaji za zajednicu	17,1%	„kulturna ponuda u kvartu”; „Odgoj i obrazovanje”; „vrtići, starački dom”; „problemi starijih ljudi”; „djeca i mladi”; „Eko teme, umirovljenici, ugrožene skupine, edukacija”; „kulturna događanja”
Urbanizam, izgrađenost i razvoj četvrti	11,8%	„urbanizam”; „Urbanizam generalno”; „Rekonstrukcija platoa”; „Unaprjeđenje četvrti i uređenje”; „preizgrađenost”; „smanjenje izgrađenosti”
Sigurnost, buka i nadzor javnog prostora	9,2%	„Sigurnost u prometu – pješački prijelazi”; „sigurnost građana”; „buka iz kafića u noćnim satima”; „nadzorne kamere”; „čišćenje dječjeg igrališta od igala i opušaka”
Sport, rekreacija i igrališta	7,9%	„izgradnja sportskih igrališta”; „uređenje igrališta”; „izgradnja i uređenje dječjeg igrališta”; „prostori za dodatne aktivnosti građana”; „park za pse, javno vježbalište, klupe uz šetnice”

Izvor: autorice

4. Integrirana analiza rezultata istraživanja i preporuke za unaprjeđenje

U nastavku se prikazuje integrirana analiza rezultata istraživanja prikazanih u 3. poglavlju te daju preporuke za unaprjeđenje procesa participativnog budžetiranja u Gradu Zagrebu. Kombiniranjem dviju istraživačkih metoda bilo je moguće usporediti opažanja istraživačkog tima s iskustvima i stavovima građana te dobiti cjelovitiju sliku o provedbi prvih javnih tribina o procesu participativnog budžetiranja. Svrha preporuka je doprinijeti daljnjem razvoju participativnog budžetiranja u Gradu Zagrebu, uz zadržavanje njegovih postojećih prednosti i postupno unaprjeđenje onih elemenata za koje je istraživanje pokazalo da predstavljaju najveći izazov.

4.1. Informiranost građana o tribinama i participativnom budžetiranju kao pretpostavka njihovog uključivanja u proces

Promatranje tribina pokazalo je da je pitanje prethodnog informiranja građana o procesu participativnog budžetiranja i održavanju javnih tribina bilo jedna od najčešćih tema rasprave. U više gradskih četvrti građani su predlagali intenzivnije korištenje različitih komunikacijskih kanala te ranije najave tribina.

U otvorenim odgovorima ispitanici navode da mnogi građani ne znaju da se tribine održavaju ili nisu upoznati s mogućnošću podnošenja projektnih prijedloga.

Rezultati upućuju na zaključak da veliki potencijal za povećanje broja sudionika ne leži u promjeni koncepta javnih tribina ili povećanju njihovog broja, nego se veći učinak može očekivati od sustavnijeg i ranijeg informiranja građana korištenjem različitih komunikacijskih kanala.

Preporuka: Unaprijediti informiranje građana o participativnom budžetiranju
--

Preporučuje se razviti komunikacijsku strategiju koja će kombinirati različite kanale informiranja i biti prilagođena obilježjima pojedinih gradskih četvrti. Uz mrežne stranice projekta <i>Daj prijedlog za bolji kvart!</i> i društvene mreže, korisno je sustavnije uključiti vijeća gradskih četvrti i mjesnih odbora, odgojno-obrazovne ustanove, kulturne ustanove, knjižnice, sportske klubove, organizacije civilnog društva i druge lokalne dionike koji mogu pridonijeti širenju informacija među građanima. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti pravodobnom informiranju kako bi građani imali dovoljno vremena upoznati se s procesom i pripremiti projektne prijedloge.

4.2. Doprinos javnih tribina razumijevanju procesa participativnog budžetiranja i povjerenju građana

Građani su razumljivost procesa participativnog budžetiranja nakon sudjelovanja na tribinama ocijenili vrlo visokom prosječnom ocjenom (4,44 na ljestvici od 1 do 5), pri čemu je medijan iznosio 5. Većina ispitanika navela je da su upravo tijekom tribine stekli jasniju sliku o načinu funkcioniranja participativnog budžetiranja, fazama provedbe, rokovima i mogućnostima sudjelovanja.

Rezultati promatranja potvrđuju ove rezultate. Na svim promatranim tribinama organizatori su sustavno predstavljali ciljeve participativnog budžetiranja, način prijave projekata, kriterije prihvatljivosti te postupak glasovanja. Građanima je u pravilu bilo omogućeno postavljanje pitanja, a odgovori su bili detaljni i usmjereni na praktične primjere.

Istodobno, analiza otvorenih odgovora pokazuje da određene teme građanima i dalje predstavljaju izazov. Najčešće su to pitanja prihvatljivosti pojedinih projektnih prijedloga, razlike između participativnog budžetiranja i ostalih gradskih aktivnosti, procjene troškova i načina financiranja odabranih projekata. Promatranjem je utvrđeno da nejasnoće u pogledu transparentnosti odabira i financiranja predloženih projekata mogu negativno utjecati na zadovoljstvo i povjerenje građana u gradsku vlast.

Preporuka: Unaprijediti praktični dio javnih tribina

Preporučuje se veći naglasak staviti na praktične primjere i pojašnjenja, posebno obrazloženja razloga (ne)prihvatljivosti određenih projektnih prijedloga, prikaz načina procjene pojedinih troškova, obrazloženja financijskih ograničenja i kriterija prema kojima se utvrđuje izvedivost projektnih prijedloga. Posebnu pozornost bi trebalo posvetiti objašnjenju razloga zbog kojih procijenjeni troškovi pojedinih projekata mogu odstupati od očekivanja građana te načinu na koji se procjenjuje njihova financijska izvedivost.

4.3. Potreba za dodatnom podrškom građanima u oblikovanju projektnih prijedloga

Najčešći razlozi dolaska građana bili su interes za projekte koji se odnose na njihovu gradsku četvrt te želja da saznaju više o participativnom budžetiranju. Iako je petina sudionika navela da planira prijaviti projekt, neznatan broj građana je na tribinu došao s već pripremljenom projektnom idejom.

Promatranjem tribina utvrđeno je da građani, iako nakon tribina bolje razumiju proces participativnog budžetiranja, često nemaju dovoljno znanja za samostalnu pripremu kvalitetnih projektnih prijedloga. To se posebno odnosi na poznavanje djelovanja gradske i mjesne samouprave, utvrđivanje nadležnosti, procjenu izvedivosti projektnih prijedloga te razumijevanje administrativnih i financijskih aspekata njihove pripreme.

Preporuka: Uspostaviti dodatne oblike podrške građanima u razvoju projektnih prijedloga

Preporučuje se razmotriti organizaciju praktičnih radionica ili savjetodavnih aktivnosti na kojima bi građani, uz podršku stručnih službi Grada ili drugih dionika, mogli razviti projektne prijedloge i provjeriti njihovu prihvatljivost prije isteka roka za prijavu projekata participativnog budžetiranja. Takav bi pristup povećao kvalitetu projektnih prijedloga, ojačao kompetencije građana u razumijevanju djelovanja lokalne samouprave i u drugoj fazi procesa (analiza projektnih prijava) smanjio broj neprihvatljivih prijedloga.

4.4. Kvaliteta moderiranja kao čimbenik uspješnosti javnih tribina

Rezultati istraživanja pokazuju da su tribine, u pravilu, vođene profesionalno, da ih je obilježila jasnoća izlaganja te otvorenost moderatorice i predstavnika gradskih četvrti prema upitima i komentarima građana. Gotovo trećina ispitanika nije imala nikakvih prijedloga za unaprjeđenje tribina.

Međutim, manji broj sudionika smatra da bi izlaganja moderatorice i predstavnika gradskih četvrti trebala biti jednostavnija, jasnija i sažetija. Na nekim tribinama je rasprava skrenuta s teme tribine te se nije mogla smiriti napetost i osigurati ravnopravan prostor svim sudionicima.

Preporuka: Unaprijediti moderiranje i upravljanje raspravom

Preporučuje se razviti zajedničke smjernice za moderiranje koje bi se temeljile na iskustvima uspješno provedenih tribina, uz očuvanje otvorenog dijaloga i poticanje ravnopravnog sudjelovanja svih građana. Smjernice bi sadržavale preporuke za upravljanje vremenom, uključivanje svih zainteresiranih sudionika te postupanje u situacijama kada se otvaraju pitanja koja nisu predmet participativnog budžetiranja.

4.5. Izazovi uključivanja mladih u participativno budžetiranje

Istraživanje je pokazalo da su građani mlađe životne dobi najmanje zastupljena skupina sudionika na javnim tribinama. Na većini tribina pretežno su sudjelovali i upitnik ispunili građani srednje životne dobi.

Dobna struktura sudionika tribina stoga upućuje na potrebu prilagodbe komunikacijskih i participativnih aktivnosti interesima i načinima komunikacije građana mlađe životne dobi.

Preporuka: Razviti ciljane aktivnosti za uključivanje građana mlađe životne dobi

Preporučuje se razviti aktivnosti posebno usmjerene mladima, primjerice kroz suradnju sa srednjim školama, visokim učilištima, savjetima mladih i organizacijama mladih, korištenje komunikacijskih kanala koje mladi najčešće koriste te organizaciju participativnih radionica i drugih interaktivnih oblika uključivanja.

4.6. **Potencijal participativnog budžetiranja za razvoj šire participativne kulture u lokalnoj samoupravi**

Promatranjem javnih tribina uočeno je da se značajan dio rasprava odnosio na pitanja koja nisu bila neposredno povezana s participativnim budžetiranjem, nego s drugim lokalnim problemima i funkcioniranjem gradske i mjesne samouprave. Građani su javne tribine koristili kao priliku za iznošenje problema, postavljanje pitanja i neposrednu komunikaciju s predstavnicima Grada.

I rezultati anketnog istraživanja pokazuju da građani žele više prilika za dijalog, zajedničko oblikovanje prijedloga i raspravu o razvojnim prioritetima svojih četvrti. Glavni razlog dolaska na tribinu je zainteresiranost za projekte u gradskoj četvrti. Više od polovice ispitanika iskazalo je veliku ili vrlo veliku vjerojatnost da će sudjelovati u nastavku procesa participativnog budžetiranja ove godine. Osim toga, čak 95 % ispitanika iskazalo je interes za uključivanje i u druge oblike participacije građana. Najveći interes iskazan je za javne rasprave i tribine, tematske radionice i građanske panele, što upućuje na postojanje potencijala za razvoj šireg sustava sudjelovanja građana u odlučivanju na lokalnoj razini.

U tom smislu već započeti projekt participativnog budžetiranja može predstavljati polazište za razvoj šireg sustava sudjelovanja građana u Gradu Zagrebu i jačanje participativne kulture. Iskustvo stečeno kroz participativno budžetiranje može pridonijeti razvoju građanskih kompetencija, postupnom uvođenju novih modela sudjelovanja građana te u konačnici jačanju povjerenja između građana i Grada.

<i>Preporuka: Uvođenje novih oblika sudjelovanja građana u lokalnom odlučivanju</i>
--

Budući da su građani iskazali interes za uključivanje i u druge participativne procese, preporučuje se postupno uvođenje tematskih radionica, deliberativnih foruma, građanskih skupština i drugih oblika dijaloga koji bi nadopunjavali postojeći model participativnog budžetiranja. Pritom je poželjno razvijati partnerstva između Grada, mjesne samouprave, organizacija civilnoga društva i akademske zajednice u osmišljavanju, provedbi i evaluaciji novih participativnih procesa.

5. Daljnji razvoj participativnog budžetiranja i participativne kulture

Rezultati istraživanja predstavljaju polazište za daljnje praćenje i evaluaciju procesa participativnog budžetiranja u Gradu Zagrebu. Istraživački tim planira nastaviti istraživanje tijekom javnih tribina u listopadu na kojima će građanima biti predstavljeni projektni prijedlozi te obrazloženi razlozi njihove prihvatljivosti odnosno neprihvatljivosti za financiranje u okviru participativnog budžetiranja. Kontinuirano praćenje svih faza participativnog budžetiranja omogućit će provedbu longitudinalnih istraživanja, sustavnu evaluaciju učinaka procesa te donošenje odluka i oblikovanje javnih politika na temelju dokaza (*evidence-informed policy making*).

Istraživanje je pokazalo da građani javne tribine ne doživljavaju isključivo kao priliku za informiranje o participativnom budžetiranju, nego i kao prostor za dijalog s predstavnicima Grada i mjesne samouprave. Iskazani interes za nastavak sudjelovanja te spremnost za uključivanje u druge oblike odlučivanja o pitanjima važnim za gradske četvrti i Grad Zagreb upućuju na to da iskustva stečena u okviru projekta participativnog budžetiranja mogu poslužiti kao temelj za uvođenje novih participativnih mehanizama i kontinuirano uključivanje građana u oblikovanje lokalnih javnih politika.

Daljnji razvoj participativnog budžetiranja poželjno je temeljiti na partnerstvu Grada, mjesne samouprave, civilnog društva, akademske zajednice i drugih dionika. Takav pristup može pridonijeti razvoju novih modela participativnog budžetiranja, jačanju kompetencija građana za sudjelovanje u lokalnom odlučivanju, razvoju novih oblika participacije te sustavnom praćenju i evaluaciji njihovih učinaka.

Zaključno, rezultati istraživanja potvrđuju da participativno budžetiranje u Gradu Zagrebu predstavlja više od mehanizma uključivanja građana u odlučivanje o trošenju dijela proračunskih sredstava. Ono ima potencijal postati platforma za trajni dijalog između građana i lokalne samouprave, jačanje međusobnog povjerenja, razvoj kompetencija građana za aktivno sudjelovanje u lokalnom odlučivanju te postupno oblikovanje participativne kulture u Gradu Zagrebu. Dugoročni razvoj participativnog budžetiranja, utemeljen na kontinuiranom učenju, partnerstvu i donošenju odluka na temelju dokaza, može pridonijeti otvorenijoj i odgovornijoj lokalnoj samoupravi.